

SPROGMUSEET : Redaktør: Ole Stig Andersen

At tage hånd om sproget

Af [Jørgen Christian Wind Nielsen](#) 26. december 2009 • I kategorien [Sprogpolitik](#) •

At tage hånd om sproget var det glade julebudskab fra MF, kulturordfører for Socialdemokraterne Mogens Jensen, i hans elektroniske [nyhedsbrev Kulturnyt](#) den 22. december 2009.

I hvilken anledning er Mogens Jensen i julehumør? Julehumøret kunne blandt andet tilskrives resultatet af den [forespørgselsdebat](#) til videnskabsminister Helge Sander, der blev gennemført i Folketinget den 10. december 2009. Mogens Jensen skrev bl.a.:

At tage hånd om sproget

"Det har længe været en af mine politiske kæpheste, at vi skal tage hånd om det danske sprog som vores fælles reference.

Jeg er derfor meget tilfreds med, at forslag, jeg har arbejdet med over de seneste år, har fundet plads i den vedtagelse, som størstedelen af folketingets partier står bag. Der står således:

"Folketinget opfordrer regeringen til at undersøge fordele og ulemper, herunder økonomi og administration, ved etableringen af et nationalt terminologicenter, som kan understøtte udviklingen af fagsprog og sikre videndeling indbyrdes mellem forskningsmiljøer og det omgivende samfund."

Folketinget ønsker ligeledes at understøtte udviklingen af dansk som videns- og undervisningssprog på universiteterne, bl.a. gennem stadigt fokus på universiteternes sprogstrategier.

Det er et vigtigt skridt, at Folketinget indser, at det danske sprog også på de videregående uddannelsesinstitutioner fortsat skal være samfunds- og kulturbærende sprog i Danmark, idet universiteterne har en dobbeltrolle som både globale aktører og kulturbærende institutioner.

Det er en vigtig balancegang mellem begge hensyn, hvor vi ikke må gå på kompromis med uddannelseskvaliteten eller det faglige selvstyre."

Forespørgselsdebatten, med titlen: F10 Om hændelse og udvikling af det danske sprog, var ønsket af Dansk Folkeparti som en opfølgning på en betænkning fra et flertal i Folketingets Kulturudvalg, der i januar 2009 pålagde videnskabsministeren at fremlægge et forslag til lov, der regulerer universiteternes anvendelse af sprog, især jo engelsk og dansk.

Dansk Folkeparti ønsker en sådan lovregulering af sproget på universiteterne. Men allerede inden forespørgselsdebatten fandt sted stod det klart, at Dansk Folkeparti står alene blandt partierne i Folketinget herom.

Alle andre partier i Folketinget var nemlig nået til enighed om et alternativt forslag, der fastlægger:

Der er ikke flertal i Folketinget for lovregulering af universiteternes sprogbrug. Der skal hvert andet år, det første allerede i 2009 i henhold til beslutningen, laves et sprogbarometer, der tager temperaturen på sproget på universiteterne. Der skal udarbejdes et økonomisk overslag over hvad det vil koste at etablere et nationalt terminologicenter og en termbank, der sikrer dansk terminologi i videregående uddannelse og akademisk forskning. Der skal arbejdes med kvaliteten af undervisningen på engelsk.

Debatten kom vidt omkring og handlede om sprog, identitet, kultur, dansk versus engelsk, kvalitet og internationalisering, global konkurrence, domænetab, undervisning på dansk og engelsk, forskningsfrihed og universiteternes selvstyre.

Dansk Folkepartis indledende spørgsmål var formuleret:

Hvilke lovgivningsinitiativer til hævdeelse og udvikling af det danske sprog på universiteter og de videregående uddannelser påtænker ministeren i relation til Kulturudvalgets beretning af 21. januar 2009?

Ordføreren for forespørgerne, Søren Krarup, begrundede forslaget:

Den 21. januar i år blev der i Kulturudvalget afgivet en beretning om hændelse af det danske sprog, hvor et flertal i udvalget vedtog følgende:

»Flertallet pålægger regeringen at forberede et lovforslag, der forpligter universiteterne i Danmark til at drage omsorg for, at dansk fastholdes som videnskabs- og undervisningssprog både på bachelor- og kandidatuddannelserne.

Flertallet bemærker, at formålet med beretningen er at sikre, at det danske sprog fortsat bruges og udvikles på universiteterne, så det forbliver et komplet og samfundsbevarende sprog, og forhindre, at dansk reduceres til et sekundært sprog.»

Idet det understreges, at det er et lovforslag, flertallet pålægger regeringen at udarbejde, og at regeringens efterfølgende opfølgning på sprogudvalgets rapport »[Sprug til tiden](#)«¹ således ikke opfylder beretningens krav om forpligtende lovgivning, bedes videnskabsministeren som den, under hvem universitetet og den

Seneste sprognyheder

19/3	Evolution i sprog: Dovenskab har $\tilde{A}$ ndret ord videnskab.dk
30/10	Hvem taler: Kan du h $\tilde{A}$,re forskel p $\tilde{A}$ y menneske og maskine? www.dr.dk
6/3	Dansk $\tilde{A}$ l $\tilde{A}$ rer: Tosprogede b $\tilde{A}$,rn bliver sprogligt fors $\tilde{A}$,mt www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblinde $\tilde{A}$ skarter p $\tilde{A}$ y universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller m $\tilde{A}$ y $\tilde{A}$ mand $\hat{a}$ €" hvilket ord er bedst? Dansk Sprog $\tilde{A}$,vn dsn.dk

28/3	Indigenous languages come from just one common ancestor, researchers say - ABC News (Australian Broadcasting Corporation) www.abc.net.au
27/3	UVic news - University of Victoria www.uvic.ca
26/3	New York Nonprofit Media: Native American nonprofit aims to boost community health by teaching Lakota language nynmedia.com
22/3	Teenage business owner aims to revitalize Blackfoot language globalnews.ca
19/3	Language revival preserving history www.smh.com.au

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sprog museet.dk på et større kort

Nye kommentarer

Artikler om

Arxiv

højere uddannelse sorterer, fortælle Folketinget, om forberedelsen til en sådan lovgivning er påbegyndt, og hvilket indhold ministeren har påtænkt at give den.

Videnskabsminister Helge Sander svarede:

Tak for anledningen til at få en debat om brugen af sprog på universiteterne. Det er jo, som det fremgik af begrundelsen fra hr. Søren Krarup, en meget naturlig diskussion, fordi universiteterne på den ene side er helt centrale kulturbærere i det danske samfund, og fordi universiteterne samtidig på den anden side altid har og altid vil indgå i tæt dialog med verden omkring os, og her rækker det danske sprog som bekendt ikke.

Jeg håber, at vi under debatten her i dag kan bekræfte hinanden i, at vi for det første vil have, at vore universiteter har gode muligheder for at agere internationalt for derved også at blive stærkere i Danmark, og at vi for det andet vil have, at vores studerende får kompetencer til at begå sig på det globale arbejdsmarked, og at vi endelig for det tredje vil have, at det også i fremtiden er universiteterne, der tilrettelægger studierne.

Overordnet er det regeringens politik, at lovgivning ikke er det rigtige instrument i forhold til valg af sprog på universiteterne. Det hører under den frihed til at tilrettelægge uddannelsesindholdet og undervisningen, som universiteterne selvfulgelig skal have, så det er med andre ord en central del af universiteternes faglige selvstyre. Men det betyder ikke, at vi i regeringen ikke er opmærksomme på emnets vigtighed. Vi følger udviklingen særdeles nøje og har da også i år som led i regeringens opfølgning på Sprogudvalgets rapport taget flere konkrete initiativer på området.

Regeringen har således lovet at offentliggøre en rapport om universiteternes sprogstrategier inden årets udgang, altså en rapport der vil foreligge inden for ganske få dage. Regeringen vil derudover hvert andet år udarbejde en rapport om udviklingen i undervisningssproget på universiteterne og sammenhængen med kandidaternes arbejdsmarked; den kommer første gang i 2011. Og ikke mindst har regeringen iværksat en grundig undersøgelse af kvaliteten af engelsksproget undervisning på universiteterne; det er en undersøgelse, hvis resultat vil foreligge om ca. 1 år. Vi gør altså noget, for selvfølgelig er jeg optaget af, at universiteterne sikrer kvalitet i undervisningen, uanset hvilke sprog der undervises på.

Det er en opgave for universiteterne at finde den konkrete balance mellem kvalitet og relevans. Det er jo ikke tilfældigt, at vi hylder princippet om universiteternes faglige selvstyre, fastlæggelse af fagligt indhold i uddannelserne, og hvordan undervisningen skal tilrettelægges, herunder undervisningssprog. Det overlades nu engang bedst til universiteterne selv, og det er derfor heller ikke noget, jeg ser behov for at lovgive om.

Det har været fremme i beretningen, at dansk skulle være undervisningssprog på uddannelser, hvor kandidaterne hovedsagelig er beskæftiget i danske sammenhænge, men hvordan afgrænser man det i praksis? Hvem skal afgøre, hvilke uddannelser det gælder for, og findes der overhovedet i dag universitetsuddannelser, der uddanner kandidater uden behov for internationale kompetencer? Det danske arbejdsmarked består jo dels af danske virksomheder med internationale kontakter, men også dels af internationale virksomheder med base i Danmark, og hvis vi vil sikre, at Danmark er et attraktivt land for internationale virksomheder at investere i, skal vi kunne levere højt kvalificerede videnmedarbejdere med de relevante internationale kompetencer. Ellers risikerer vi, at virksomhederne flytter udenlands.

I øvrigt skal universiteterne jo inddrage aftager paneler i udviklingen af nye og eksisterende uddannelser. Det bidrager naturligvis til at sikre sammenhængen mellem uddannelserne og det arbejdsmarked, som de retter sig imod.

Det har også været fremme i beretningen, at universiteterne bindende skal forpligte sig til, og jeg citerer:

»... at sikre den fortsatte eksistens og udvikling af det danske sprog.«

Jamen selvfølgelig skal det danske sprog bevares. Men jeg tror nu ikke, at vores sprog er ved at dø ud, og jeg vil godt benytte lejligheden til at mane et par af de misforståelser, som debatten af og til præges af, i jorden. En af de påstande, jeg er stødt på, er, at dansk i stor stil fortrænges af engelsk på de danske universiteter, men det mener jeg nu ikke er tilfældet. Langt de fleste bacheloruddannelser i dag udbydes på dansk, og de nyeste tal viser, at kun omkring 7 pct. udelukkende udbydes på engelsk – 7 pct. Det er først på kandidatuddannelserne, der inden for visse fagområder udbydes engelsksprogede uddannelser i større udstrækning, og samlet set er det ca. 19 pct. af alle uddannelser, der kun udbydes på engelsk.

Der er altså ikke tale om, at vi i dag uddanner danske dyrlæger, ingeniører og for den sags skyld jurister, der ikke har kunnet tilegne sig et fagsprog på dansk i løbet af deres 5-årige uddannelse på universitetet. Netop dyrlægestudiet fremhæves ofte i debatten. Man har hæftet sig ved, at KU's biovidenskabelige fakultet Live har en politik om at udbyde samtlige kandidatuddannelser på engelsk, og nogle har så fået den opfattelse, at kandidaterne ikke vil kunne kommunikere deres faglighed på dansk i deres fremtidige virke som dyrlæge.

Men faktum er, at 45 pct. af dyrlægestudiet på kandidatuddannelsen rent faktisk foregår på dansk, idet man med de uddannelsesdele, der involverer klientkontakt, anvender dansk som undervisningssprog.

En anden myte er, at universiteterne helt ukritisk indfører engelsk som undervisningssprog, hvor det er muligt, men sådan forholder det sig ikke. Allerede tilbage i 2002, hvor der blev talt om øget udbud af engelsksprogede uddannelser, betonedes universiteterne både kvalitet og relevans. Universiteterne udarbejdede dengang nogle fælles anbefalinger, og i dag har de jo som bekendt alle en sprogpolitik. Universiteterne har altså haft fokus på vigtigheden af at føre en afbalanceret sprogpolitik længe inden hr. Søren Krarup i 2006 tog emnet op her i Folketinget.

Af universiteternes sprogstrategier fremgår det generelt, at engelsksprogede uddannelser skal udbydes, hvor det er relevant, og hvor det kan styrke den faglige kvalitet, og den betragtning er jeg enig i. Tilsvarende betyder universiteternes formidlingspligt, at de også er forpligtede til at formidle på dansk.

Lad mig slutte, som jeg startede, nemlig med at sige, at min ambition er stærke danske universiteter, der kan agere internationalt, med studerende, der lærer at begå sig på fremtidens globale arbejdsmarked. Hvordan kan vi ellers i 2009 gøre os håb om at fastholde og udbygge Danmarks position som et stærkt

uddannelsesland? Men selvfølgelig anerkender jeg fuldt ud, at universiteterne ikke kun er globale aktører, men også kulturbærende videninstitutioner herhjemme. Jeg forventer, at universiteterne kan afbalancere begge disse hensyn, og jeg overlader det trykt til universiteterne at løse denne opgave.

Søren Krarup fremsatte herefter nedenstående forslag til vedtagelse (Forslag til vedtagelse nr. V 27):

»Folketinget pålægger regeringen at føre Kulturudvalgets beretning af 21. januar 2009 ud i livet, således at det ved lovgivning sikres, at det danske sprog fortsat bruges og udvikles på universiteterne og de videregående uddannelser, og at det derved forhindres, at dansk reduceres til et andenrangssprog. I universitetsloven bør det indgå i formålsbestemmelserne i § 2, at universiteterne i alle fag skal bidrage til udvikling af det danske sprog, og i § 8 bør der indføres en bemyndigelse til ministeren til at fastsætte regler for brug af dansk til og med kandidatniveau.«

Som ordfører for Venstre sagde Malou Aamund:

Det er efterhånden en lang saga, vi har haft, om sprog på universiteterne, og jeg anerkender den ihærdige kamp, forespørgselsstilleren utrætteligt har kæmpet i denne sag. Essensen er, at ordføreren synes, at vi skal drage en helt særlig omsorg for det danske sprog, og det mål deler vi i Venstre.

De danske universiteter spiller en vigtig rolle, både hvad angår bevarelsen og udviklingen af det danske sprog. De danske universiteter uddanner primært danske kandidater, hvoraf mange skal fungere i det danske samfund på dansk. Nogle kandidater kommer endda til at udfylde funktioner, der er bundet til det danske sprog, f.eks. i forbindelse med dansk lovgivning, dansk litteratur og danske medier.

Men samtidig er universiteterne aktører i en benhård konkurrence med andre internationale udbydere af videregående uddannelser, og det er helt afgørende, at de har de nødvendige frihedsgrader til at udfylde den rolle. Både viden og de studerende er blevet mere mobile, og det er vigtigt, at universiteterne kan ansætte de bedste forskere, uanset hvilken nationalitet de har, så længe de kan formidle deres viden til de studerende.

Det er dette dobbelte hensyn, universiteterne skal fungere under: Hensynet til dansk på universiteterne, der fortsat skal være det kultur- og samfunds bærende sprog, og hensynet til at kunne tilbyde de studerende den bedste undervisning og tiltrække de bedste internationale forskere.

Enkelte partier ønsker at formulere bindende bestemmelser i loven, der tvinger universiteterne til at værne om det danske sprog, og det er jo det, der er det springende punkt. Ønsker man lovgivning, eller har man tillid til, at universiteterne selv kan forvalte opgaven?

I Venstre synes vi, det er afgørende, at universiteterne har frihed, og vi har den holdning, at deres frihed skal styrkes, og at vi skal stå vagt om deres selvstyre. Derfor ville det være det helt forkerte signal og den forkerte politik at gå ind og detailregulere på valg af sprog.

I universitetslovens formålsparagraf står der, at universitetet har til opgave at drive forskning og give forskningsbaseret uddannelse indtil højeste internationale niveau. Så holdningen i mit parti er, at vi ganske enkelt ikke ønsker at gå på kompromis med kvaliteten af forskning og undervisning.

Er det så det samme som laissez faire? Er det det samme, som at universiteterne får lov til at vanrøgte det danske sprog og skalte og valte, som det passer dem? Nej, det er det ikke. Regeringen har besluttet at holde et vågent øje med udviklingen på området, og vi har bedt universiteterne om at lave sprogstrategier, og inden udgangen af året vil vi allerede have den første situationsrapport på området. Fremover vil vi hvert andet år få en rapport om udviklingen på området.

Så tro mig, Venstre er ikke ligeglade. Venstre vil ikke sløse med en kulturarv som det danske sprog, men som udgangspunkt vil vi vise tillid og give ansvaret fra os, for vi tror, at universiteterne selv kan løfte opgaven.

På vegne af V, S, SF, KF, RV, EL og LA fremsatte Malou Aamund følgende forslag til vedtagelse:

»Folketinget konstaterer, at dansk også på de videregående uddannelsesinstitutioner fortsat skal være det samfunds- og kulturbærende sprog i Danmark, idet universiteterne har en dobbeltrolle som både globale aktører og kulturbærende institutioner.

Folketinget understreger vigtigheden af, at universiteterne balancerer begge hensyn uden at gå på kompromis med uddannelseskvaliteten. Det konstateres, at universiteterne har fagligt selvstyre og selv tilrettelægger uddannelsesindhold og undervisning.

Folketinget ønsker at understøtte udviklingen af dansk som videns- og undervisningssprog på universiteterne, bl.a. gennem stadigt fokus på universiteternes sprogstrategier.

Folketinget konstaterer, at regeringen inden udgangen af 2009 offentliggør en rapport om universiteternes sprogstrategier, og herefter hvert andet år udarbejder en rapport, om udviklingen i undervisningssproget på universiteterne og sammenhængen med arbejdsmarkedet.

Folketinget opfordrer regeringen til at undersøge fordele og ulemper, herunder økonomi og administration, ved etableringen af et nationalt terminologicenter, som kan understøtte udviklingen af fagsprog og sikre videndeling indbyrdes mellem forskningsmiljøer og det omgivende samfund.«

Og derved blev det

Debatten Om hævvelse og udvikling af det danske sprog kan ses i sin helhed på Folketingets hjemmeside [her](#).

Jørgen Christian Wind Nielsen
Formand, [Modersmål-Selskabet](#)

Læs også:

1. [Videnskabens sprog](#) Videnskabsministerens store interesse for dansk Regeringen har med Globaliseringsstrategien sat sig som mål, at kvaliteten i den offentlige forskning skal kunne måle sig med den bedste i verden. I den...
2. [Engelsk på alle universiteter?](#) I forbindelse med valgkampen til folketinget i efteråret 2011 gjorde den radikale folketingskandidat, nu folketingsmedlem, Sofie Carsten Nielsen, sig til talskvinde for engelsk på alle universiteter. Hun bekymrede sig om...
3. [Statistik og journalistik](#) Udsnit af Randi Isagers artikel på dr.dk, 4. jan Den 4. januar 2010 vågnede jeg op om morgenen og var sprogforsker. Det kunne jeg læse i aviserne, at jeg var,...
4. [TV-serie om sproget](#) I morgen og de følgende fire søndage kl 22.10 sender DR2 en serie udsendelser med fællestitlen 'Kampen om sproget'. Værten Adrian Hughes undersøger mangfoldigheden i dansk sprogbrug. Den store interesse...

Tagget med: betænkning, Dansk, Dansk Folkeparti, domænetab, engelsk, fagsprog, Folketinget, forespørgselsdebat, Formidling, forskning, forskningsmiljøer, identitet, ingeniører, internationalisering, jurister, kandidat, kultur, kulturbærende, kulturbærer, Kulturmyt, kulturordfører, Kulturudvalg, kvalitet, Mogens Jensen, nyhedsbrev, partierne, selvstyre, Socialdemokraterne, Sprog til tiden, sprogbarometer, Søren Krarup, termbank, terminologi, terminologicenter, uddannelsesinstitutioner, undervisning, undervisningssprog, universiteterne, Venstre

---

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.